

I Ur och Skur-barn gör naturen till sin

Genom att namnge sina skogsplatser gör I Ur och Skur-barn anspråk på naturen och gör den till sin.

– När man namnger en plats visar man att man har en relation till den, berättar etnologen Katarina Ek-Nilsson.

av Eva Sahlström

publicerad i Friluftsliv nr 4, 2012

När etnologen Katarina Ek-Nilsson under förra läsåret gjorde en liten fältstudie på ett I Ur och Skur-fritidshem i Uppsala slogs hon av hur lite konflikter det blir när man är utomhus med barn.

– Jag var förvånad över hur lugnt det var, hur oerhört lite tjafs det var. Det var förbluffande hur väl allt fungerade och hur snälla barnen var mot varandra.

Katarina Ek-Nilsson är avdelningschef på Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala och hennes fältstudie ingår i projektet Naturen för mig, där man studerar olika aspekter av människors naturupplevelser. Att det blev ett I Ur och Skur-fritids var för att hon ville ha ett barnperspektiv och var intresserad av I Ur och Skurs sätt att placera sig i naturen. Och så hade hon en personlig anledning eftersom ett av hennes barnbarn går på det studerade fritidshemmet.

– Jag är väl påverkad av att jag rent allmänt har en sympatisk inställning, men etnologer behöver inte heller vara helt objektiva. Vi försöker ha ett inifrån-perspektiv.

HON VAR MED FEM GÅNGER utspritt under läsåret, samt på Luciafirandet, sommaravslutningsfesten och ett föräldramöte. Barnen accepterade snabbt hennes närvaro.

– Och jag kände mig också som del av verksamheten efter ett tag.

När hon frågade barnen om deras förhållande till naturen fick hon påfallande ofta svaret att det var bra att vara ute för att man får frisk luft. Det var också det vanligaste svaret från barnen när en annan forskare, Eva Årlemalm-Hagsér, 2006 gjorde en intervjustudie på 50 förskolor om barns lek i skogen (som vi skrev om i nr 2011/03).

Det verkar onekligen som att svenska barn tar till sig av den kulturella uppfattningen i vårt land att det är bra att vara i naturen, en uppfattning som I Ur och Skur bygger på.

SOM ETNOLOG FASCINERADES Katarina Ek-Nilsson också av hur I Ur och Skur-barnen namngav sina skogsplatser. Fritidshemmet hon studerade är en del av I Ur och Skur Flerfam Norby, ett personalkooperativ som har både förskola och fritidshem. Förskolebarnen är inomhus på förmiddagarna medan skolbarnen är i skolan, och på eftermiddagarna träffas alla på en plats som kallas Dungen.

Dungen är just en ganska oansenlig dunge med en sandlåda och några bänkar. I närheten finns en orienteringsstuga med toaletter.

DUNGEN FUNGERAR SOM ett basläger och utifrån den går man till exempelvis Indianplatsen, Hästhagen, Cirkusplatsen och Klätterträdet. Namnen har uppstått för att det finns ett bra träd att klättra i vid Klätterträdet eller att man en gång hade cirkus vid en sommaravslutning vid Cirkusplatsen.

– Genom att namnge en plats skapar man en relation till den.

Och den relationen märktes tydligt hos barnen. När de kom till Indianplatsen gick de

självklart till förrådet med barkbitar, plockade fram bark och satte sig rygg mot rygg runt en eld och började tälja medan ledaren läste ur en bok. När man återvände till Dungen kändes det som att komma hem, även den oktoberdag då regnet öste ner.

EN ANNAN REFLEKTION som Katarina Ek-Nilsson gjorde var att barnen fick leka ifred rätt mycket och att de verkade kunde leka med vem som helst, de lekte ofta flera ihop och bytte konstellationer. Hennes intryck var att flickor och pojkar lekte mer tillsammans, och tidigare forskning som Eva Årlemalm-Hagsérs studie och en studie av Eva Ånggård visar också just att leken i skogen blir mer jämställd.

För fritidsbarnen verkade det vara skönt att koppla av från kraven i skolan.

– I Dungen lekte ju dagisbarnen mycket i sandlådan, men även fritidsbarnen lekte där, där fick de vara lite barnsliga.

NÅGOT SOM INTRESSERADE Katarina Ek-Nilsson mycket var också att se hur civilsamhället fungerar runt det här fritidshemmet, för det visade sig att det fanns flera informella nätverk. Till exempel hämtas fritidsbarnen i skolan av en pensionerad granne till en i personalen som tar med sig barnen till Dungen när hon går ut med sin hund.

Ett annat exempel är när man ville odla lite och hittade en plats vid ett gammalt torp som ägs av en förening.

– Det känns som att man hittar på mycket och att det kommer naturligt, det är inga konstruerade projekt. Man frågar någon man känner.

Faktaruta:

Naturen för mig

Dialekt- och folkminnesarkivet är en del av Institutet för språk och folkminnen, som tillsammans med

Nordiska museet och Folklivsarkivet i Lund genomför ett projekt som kallas för Naturen för mig. Projektet handlar om hur människor förhåller sig till och upplever naturen. I projektet har man bitt människor att berätta om sitt förhållande till naturen genom en frågelista som finns på Institutet för språk och folkminnens webbplats, www.sofi.se/7827. Dessutom ingår några mindre fältarbeten. Projektet kommer att utmyнна i en antologi som ges ut under 2013, där anställda på Institutet för språk och folkminnen samt några inbjudna etnologer skriver om olika teman som har behandlats inom projektet.